

GİRİŞ

Çocuklar ve ergenlerde ruh sağlığı değerlendirilirken; zihinsel ve duygusal yetileri, çevreye uyum ve davranışları, bilişsel duygusal ve sosyal gelişimleri biyopsikososyal bir yaklaşım ile incelenerek tanımlanmalı, tedavi ve korunması planlanmalıdır. Gelişimin en hızlı görüldüğü ve her gelişimsel dönemin farklı özelliklere sahip olduğu yaşam dönemi olan 0-18 yaş aralığında klinik değerlendirme yapılırken “bebeklerde ve küçük çocuklarda ruhsal değerlendirme”, “okul çağı çocuklarında ruhsal değerlendirme” ve “ergenlik döneminde ruhsal değerlendirme” olarak üç kısımda incelenmesi tanısız açıdan kolaylık sağlamaktadır.

Çocukluk döneminde klinik belirtilerin her çocukta farklı anlamı ve işlevleri vardır. Klinik görüşme ve değerlendirmelerin sonucunda temel hedef çocukta gerçek bir psikiyatrik sorun olup olmadığı, var ise nedenleri ve tedavisi, yok ise belirtilerin aile yahut okul kaynaklı sorunları yansıtır yansıtmadığı ve çevresinde bu sorunlara yol açabileceği stres kaynakları olup olmadığını saptamaktır(1).

Bebek, çocuk ve ergenlerde klinik yaklaşım erişkin dönemden oldukça farklıdır. Çocuğun kendisinden, ebeveynlerinden, bakım vereninden, öğretmenlerinden, daha önceki hastane başvurularından bilgi edinmenin yanı sıra bir takım değerlendirme araçları da kullanılabilir(1). Başvurular çoğunlukla anne-baba tarafından yapılmakla birlikte, bazı durumlarda öğret-

¹ Uzm. Dr. Konya Şehir Hastanesi, dredaferahkaya@gmail.com

10. Yargılama, içgörü

Ergenin sorunlarına yönelik içgörüsü ve sorunlu durumları değiştirmeye yönelik motivasyonu önemlidir. İçgörüsünün olması ve değişiklik yapabilmesi yargılama işlevinin göstergesidir. Görüşme süresince hekimin yaptığı yorumlara verdiği tepkiler ile de içgörü değerlendirilir.

Ergen ile görüşmede amaç ergeni tanıyarak iyi bir ilişki kurarak doğru tanı ile tedavi planı oluşturmaktır. Ergenlik döneminde olan normal gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak psikopatolojilerden ayrımı yapılabilir. Ergenin özerkliğine saygı duyulduğu gösterilmeli, anlaşıldığı hissettirilmelidir. Çekingen özelliklere sahip bireylerde öncesinde tanımaya yönelik sorular sorularak gençlik dönemine ait ilgi alanları uygun şekilde konuşulabilir. Aile ve ergen ile görüşmeler sonrasında tarafsız şekilde, yargılamadan değerlendirme yapılmalı ve değerlendirme sonucunda öğüt vermekten kaçınılmalıdır(27,31).

Sonuç

Sonuç olarak çocuk ve ergenlerin psikiyatrik değerlendirmeleri içerisinde bulunduğu gelişim dönemi ve yaşlarına göre değişkenlik göstermektedir. Her bir dönemin gelişimsel özelliklerini bilmek psikiyatrik değerlendirmenin daha doğru bir şekilde yapılabilmesi ve doğru tanılarının konulabilmesi için önem arz etmektedir. Gelişimsel süreçlerin hızlı bir seyir gösterdiği bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemlerinin her birinde erken tanı oldukça önemlidir. Erken tanı erken müdahale edilmesini sağlayarak bireyin bir sonraki gelişim dönemine sağlıklı bir şekilde geçişini sağlayacak ve erişkin hayatına sağlıklı bir başlangıç yapmasına fazlasıyla yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Lewis, H.(1996) Psychiatric assessment of infants, children and adolescents. Child and Adolescent Psychiatry: A Comprehensive Textbook Second Edition, M Lewis(ed), Williams & Wilkins, Baltimore, USA, s: 440-453.
2. Barker, P.(1990). Clinical interviews with children and adolescents. P Barker(ed), Library Congress Cataloging in Publication Data, USA.
3. Rutter, M., Taylor, E.(2004) Clinical assessment and diagnostic formulation. Child and Adolescent Psychiatry, M Rutter, E Taylor(ed), Blackwell Science Ltd. Massachusetts, p:18-31.
4. Baykara, A., Miral, S.(1998). Çocuğun ve ergenin ruhsal incelemesi. C Güleç ve E Köroğlu(ed), Psikiyatri Temel Kitabı içinde (s. 1035-1041).Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
5. Baykara, A., Baykara, B.(2007) Oyun çağı ve latans dönemi. A Aysev ve Y Taner (Ed.), Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları içinde (s. 173-189). İstanbul: Asimetrik Paralel.

6. Cox A, Rutter M, Holbrook D. Psychiatric Interviewing Techniques V. Experimental Study: Eliciting Factual Information. *British Journal of Psychiatry*. 1981;139(1): 29–37. doi:10.1192/bjp.139.1.29
7. King, R., Schwab-Stone, M., Peterson, BS., Thies, AP.(2007). Bebek, çocuk, ergenin psikiyatrik incelemesi. çev: Ö Bozkurt; BJ Sadock ve VA Sadock (Ed.), HA Aydın, A Bozkurt (Çeviri Ed.), Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry içinde (s.30).
8. Öztop, D. B.(2008). Bebeklerin ve Çocukların Ruhsal Değerlendirilmesi. Çuhadaroğlu F. Ç. (Ed.) Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı içinde (s.161-162). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
9. Infant-early childhood mental health [updated 2016 Feb 10 ; cited 2019 Dec 1]. Available from: <https://www.zerotothree.org/resources/110-infant-early-childhood-mental-health>.
10. Zeanah CH, Zeanah, PD. Infant mental health: The clinical science of early experience. In: Zeanah CH, editor. *Handbook of infant mental health*. Fourth ed. New York: The Guilford Press, 2019; p. 16-35.
11. Egger HL, Angold A. Common emotional and behavioral disorders in preschool children: presentation, nosology, and epidemiology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 2006;47(3–4): 313–337. doi:10.1111/j.1469-7610.2006.01618.x
12. Gleason MM, Zamfirescu A, Egger HL, et al. Epidemiology of psychiatric disorders in very young children in a Romanian pediatric setting. *European Child & Adolescent Psychiatry*. 2011;20(10): 527. doi:10.1007/s00787-011-0214-0
13. BRIGGS-GOWAN MJ, CARTER AS, BOSSON-HEENAN J, et al. Are Infant-Toddler Social-Emotional and Behavioral Problems Transient? *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. 2006;45(7): 849–858. doi:10.1097/01.chi.0000220849.48650.59
14. Bufferd SJ, Dougherty LR, Carlson GA, et al. Psychiatric Disorders in Preschoolers: Continuity From Ages 3 to 6. *American Journal of Psychiatry*. 2012;169(11): 1157–1164. doi:10.1176/appi.ajp.2012.12020268
15. Horwitz SM, Gary LC, Briggs-Gowan MJ et al. Do needs drive services use in young children? *Pediatrics*. 2003;112(6 Pt 1):1373-1378.
16. Glackin EB, Forbes D, Heberle AE, et al. Caregiver self-reports and reporting of their preschoolers' trauma exposure: Discordance across assessment methods. *Traumatology*. 2019;25(3): 172–180. doi:10.1037/trm0000179
17. ÖZTOP D. Bebek Ruh Sağlığında Değerlendirme ve Tanı. *Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics*. 2018;4(1):42-7.
18. Mares S, Newman L, Warren B.Principles of assessment in infant mental health. In: Mares S, editor. *Clinical skills in infant mental health* 2nd ed. Australia: ACER Press, 2011; p. 41-60.
19. Thomas JM, Benham AL, Gean M, et al. Practice Parameters for the Psychiatric Assessment of Infants and Toddlers (0–36 Months). *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. 1997;36(10): 21S-36S. doi:10.1097/00004583-199710001-00003
20. Uslu, Rİ.(2012) Değerlendirme ve tanı. Karabekiroğlu K (Ed.). *Bebek ruh sağlığı (0-4 Yaş) temel kitabı* içinde (s245-275). Ankara: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği.
21. Carter AS, Briggs-Gowan MJ, Davis NO. Assessment of young children's social-emotional development and psychopathology: recent advances and recommendations for practice. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 2004;45(1): 109–134. doi:10.1046/j.0021-9630.2003.00316.x

22. Larrieu JA, Middleton MA, Kelley AC, et al. Assessing the relational context of infants and young children. *Handbook of Infant Mental Health*. 2018; 279–296.
23. Ucuz, İ.(2020). Okul Çağı Çocuklarının Ruh Sağlığı Değerlendirilmesi. Ercan E.S. (Ed.) *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi 1* içinde (s.195-196). Ankara: Akademisyen Kitabevi A.Ş.
24. Bostic, JQ., King, RA.(2007) *Clinical Assessment of Children and Adolescents: Content and Structure*. A Martin ve FR Volkmar (Ed.), *Lewis's Child and Adolescent Psychiatry: A Comprehensive Textbook Fourth Edition* içinde (s. 323-344). Philadelphia, USA: Lipp.
25. King, R., Schwab-Stone, ME., Thies, AP. ve ark.(2009) *Psychiatric Examination of the Infant, Children and Adolescent*. BJ Sadock & VA Sadock (Ed.), *Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry* içinde (s. 3366-3400). Philadelphia: Lippincott Willi.
26. Sadock ve ark.(2015) *Assessment, Examination and Psychological Testing*. BJ Sadock, VA Sadock, P. Ruiz (Ed.), *Kaplan & Sadock's Synopsis of Psychiatry 11th edition* içinde (s.1107-1117). Philadelphia: Wolters Kluwer.
27. Çepik Kurtoğlu, A.(2007) *Ergenlik dönemi*. Soykan Aysev A, Taner YI (Ed.) *Çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları*.1st ed. içinde (s. 189-207) İstanbul: Asimetrik Paralel
28. Öztürk O. İnsanın sekiz evresi. In: Öztürk O, Uluşahin A, editors. *Ruh sağlığı ve bozuklukları 11. ed*. Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri; 2011.p. 117-129.
29. Akyel B, Kayış H, Yüncü Z. Ergenlikte beyin gelişimi, risk alma ve bağımlılığa yatkınlık. In: Bildik T, editor. *Ergenlik Dönemi ve Ruhsal Bozukluklar*. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2018.p.134-139.
30. Martin, A., Volkmar, FR.(2008) *Lewis' Child and Adolescent Psychiatry*. Baltimore:Williams and Wilkings.
31. Çetin, F.Ç. *Ergenler İçin Psikiyatrik Değerlendirme*(2016) Akay, A.P, Ercan, E.S.(Ed), *Çocuk ve ERgen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları 2.baskı* içinde (s. 18-22). Ankara:Hekimler Yayın Birliği.
32. Çuhadaroğlu Çetin, E., Tüzün, Z.(2008) *Ergenlerin psikiyatrik ve psikolojik değerlendirilmesi*. Çuhadaroğlu Çetin F(Ed.). *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı* içinde (s.174-186). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.